

skem možkih, katerih ni sram razterganih hoditi, presti pa — poštenega dela — jih je sram“, piše v sestavku: „Ni prav ne, da se možki kod nas sramujejo predila“, in pohvalivši verle Viničanke, Preločanke in Adlešičanke, ktere pridne revice večkrat na glavi in opertiv nosijo, pa še gredé predejo po vzgledu nekdanjih slavnih mater (Herodot IV. 12), rojakom svojim živo priporoča: „Dragi Slovenci na Dolenskem! nikar se tedej ne mudite lotiti se rečenega lepega in koristnega dela, in začnite z veseljem deliti slavo z ženskim spolom, ki se temu že daje od davnih časov. Na Gorenskem in po Avstrianskem prede pri terdnih hišah oboji spol, — pokaj bi se potem mi presti sramovali, ki smo, z njimi prisposobljeni, le osebeniki, kjer je večkrat veliko možkih otrok, pa sama mati pri hiši, nemogoča si dekle držati zavolj revšine velike. Koliko je veselje, ko zjutrej zgodej bérndajo kolovrati, brenkajo gerdaše in se vmes razlega sladkih pesem mili glas, ki se iz ust obojega spola tako ugodno slaga za sluh. Kako lahko se tù pozabi na mило prepevanje spomladanskih pevcev! — Še lepše pa je, ako je družina previdena s potrebnim perilom tako, da se lahko bolj po gostem v čedno in belo preoblači, ker život v snagi deržan biva orožen zoper mnoge bolezni. Snaga — pravi pregovor — je pol hrane. Tudi ne štejte med ženska dela tega, kar se z grabljami, s serpom in vilami opravlja, ampak se marljivo latajte vsakega dela odlog kuhanja in pranja. Mož, ki se s kuhanjem rad pečá, ni veliko prida gospodara!“ (Novic. 1853 l. 28).

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(3. del.)

3.

Prestopimo k Rousseau-u. Rojen l. 1712, je sklenil svoje burno življenje v letu 1778. Bil je najpervo pisar pri nekem odvetniku, potem se je učil kleparstva, potem je bil strežaj, ker je pa kradel, so ga izpodbili iz te službe. Postal je tedaj seminarist, a pustil je tudi to, ter podučeval po hišah godbo, dalje je bil davkarski pisar in še drugEGA več. Pozneje se je jel pečati s filozofijo, ter spisal več del o tem predmetu. Ali tudi o odgoji je spisal knjigo z imenom: „Emil ali o odgoji“, ki ima pet delov. Pervi štirje se bavijo z moško odgojo in zadnji, ki imá napis: „Sofija ali ženska“ uči, kako naj se odgoja ženski spol. In iz tega zadnjega dela hočem navesti nektere izreke:

„V ženski mozeve lastnosti obdelovati in one, ki so nji lastne, zanemarjati, se pravi, na njeno škodo ravnati“.

„Verjemi mi, razumna mati, ne napravi iz svoje hčere terdnega

moža, kot bi hotela popravljati naravo; napravi iz nje pošteno ženo in bodi prepričana, da bode tako sebi in nam kaj veljala“.

„Ženska naj se mnogo uči, ali le to, kar ji je treba vedeti“.

„Od terdnega materinega zdravja je odvisno najprej zdravje otrok. Od skerbljivosti ženskih odvisi začetna odgoja možev, od ženskih odvisé strasti, obnašanje, okús, veselice in sreča možev. Tedaj se morajo odgojevati ženske vedno le z ozirom na moške. Možém dopasti, njim koristiti, njihovo ljubezen in spoštovanje si pridobiti, njih v mladosti gojiti, za nje, ko odrastejo, skrbeti, jim svetovati, jih tolažiti, njim življenje sladiti — to so ženske dolžnosti, in za te se jih mora že v mladosti izgotoviti“.

„Pervo, kar se je učiti ženski, je ljubezen do svojih dolžnosti“.

„Emil in Sofija“ sta naredila velik prevrat v odgoji. Mnogo jih je bilo, ki so skušali izpeljati pravila, ki so v tej knjigi, ali kmalu se je pokazalo, da večidel niso izpeljiva. Ker je pa jako ostro pisal, ter kritikoval javno in družinsko življenje, sploh vse, kar se je delalo o njegovem času, mu je vzraslo mnogo sovražnikov in zato je moral pobegniti iz Francoskega na Angleško. Ali pomislimo, je li Rousseau kriv, da so njegove ideje neizpeljive. Na to vprašanje odgovarja sam: „Ljudje! ali sem jaz kriv, da si sami obtežite vse to, kar je dobro? Jaz čutim težave, morda so nepremagljive, ali resnica je: če jih hočemo premagati, jih do gotove stopinje gotovo premoremo“. — Poglavitna težava v Rousseau-ovi odgoji je ta, da bi moral imeti vsak otrok posebnega odgojitelja, ki naj bi ga vodil do 24. leta. Samo ta naj bi vplival na njega; ali z nobenim drugim človekom naj bi ne prišel v dotiko.

Vendar je ta knjiga velicega pomena v odgoji in Rousseau oče in začetnik premišljene odgoje. Ako tudi so njegove besede neizpeljive tako, kakor jih je zapisal on; ali prišli so za njim možje, ki so pomehčali njegove misli, ter jih tako uvedli v navadno življenje. To so bili tako imenovani filantropisti. Ali tudi ti so zabredli predaleč. Tako, da en izgled povem, se je valjal sloveči Bazedov zvečer pijan po blatu, šel potem drugi dan ves povaljan v šolo, da je potem tam dokazal svojim učencem: kako gerdó je, ako človek preveč pije. Zato mu je dejal nemški pisatelj Herder, da bi mu dal teleta v odgojo, ne pa otroke.

Omeniti mi je zdaj moža, ki ni bil sicer pedagog; ali ker je o namenu moškega in ženskega spola pisal tako važne besede, ga moram postaviti na to mesto. Kdo ga ne pozna orjaka v poeziji, slavnega Schillerja! Komú je neznana njegova krasna „pesen o zvonu“! Nepotrebno se mi zdi, o njegovem življenji, o njegovih delih in o njegovem pomenu kaj pregovoriti. Mož je znan celemu olikanemu svetu. Iz njegove „pesni o zvonu“ naj navedem nekatere besede po prestavi Koseskega, ki govore o dolžnostih možá in žené:

„Mož mora na bór,
Življenje sovražno
Opravljati važno,
Sejati, saditi,
Zvijavši dobiti,
Da v skusu in stavi
Koristno opravi.
Zdaj silno prihaja neskončnega blaga,
Napolni zaloga mu žitnice draga,
Pohištvo se širi, raztegne se dvor,
In noter vlada
Sramljiva ženica,
Otrók porodica,
In viža modro

Domače oprave,
Dekline učivši
Fantiče svarišči,
In vedno ko riba
Marljivo se giba,
Čuva je vseh mest
Pomnoži obrest.
Z draginami polni predele dišeče,
In prejo verti na vreteno berneče,
Nabira v omare, očistjene pég,
Bliščečo volnino in platno ko sneg,
Sijanja pridružiti blagu ne mádi
Se vedno trudi“.

Pomen teh Schillerjevih besed je ob kratkem isti kot Ksenofontovih, ki pravi: „Bog je žensko natoro priredil za dela in oskerbovanja v hiši, moško pa za opravila in oskerbovanja zvonaj hiše“, (glej prejšni pogovor!) ali Fenelonovih: „Dovelj je, če znajo (ženske namreč) enkrat le gospodinjiti“ (glej tudi prejšni pogovor!) —

Preden končam ta pogovor, moram pregovoriti še o nemškem pedagogu Sailerju. Ta mož je bil rojen l. 1751. v Aresingu na Bavarskem, je bil učenik bavarskega kralja Ljudjevita I. in pozneje škof v Regensburgu. Imenuje se in sicer po pravici „nemški Fenelon“, ne ravno zato, ker je bil škof kakor ta, ampak ker mu je soroden v mišljenji, in ker je odgojeval kakor ta nekega princa. Spisal je obširno knjigo z naslovom: „O odgoji za odgojitelje, ali pedagogika“, v kateri ima mnogo važnih besed o ženski odgoji.

On piše: „Razumnost in sercé za domače življenje in talent, ljubeznivo cvetico blagostanja tkati v preprogo domačega življenja, in z nježnimi dvojnimi nitimi ljubezni, zaupanja in spoštovanja po eni in zvestega, veselega, radovoljnega delovanja po drugi strani vpletati, — to je najviša umetnost ženska. A tudi v tej najviši umetnosti je še nekaj najvišega in sicer: vera. — Prav, učite se peti, igrati na klavir . . . lahko vam bode s tem pregnati suprugo z mračnega čela temne oblake skerbí in tudi iz sercá. A notranje godbe vam ne zbuja noben klavir, nobeno petje; notranja godba za vas se nahaja le v oni najviši vednosti in umetnosti ženski. Učite se jezikov, katerih tirja čas: francoskega, angleškega, italijanskega, česar vam vaše okolnosti v sedanji dobi ne dadé pogrešati. A jezika ljubezni, ktera molčí, terpi, premagúje, njega vas ne uči nobena slovnica, nahaja se le v oni najviši vednosti in umetnosti ženski. Učite se okusno oblačiti, ter veliko in malo abecedo društvenih ceremonij na pamet: teh dveh lehkkih proizvodov novega časa ne morete skoraj pogrešati. A notranjega čuvstva za resnično lepoto in pravo družabnost v življenji vam ne podajajo nikake novine o modi, nikaka družba; to notranje čuvstvo se nahaja za vas le v oni najviši vednosti in umetnosti ženski“.

Pomen tega razlaganja se da ob kratkem povedati v stavku: „Ženska naj bode verna“. Vere je potreba pred vsem ženski, „kajti brez vere ni mogoče nikomur dopasti Bogu“. Vera in sicer živa vera v Boga jo tolaži, da prenaša radovoljno vse nadloge vsakdanjega življenja. In če ona ne najde nikjer tolažbe, kako bode po Rousseau-ovih besedah mogla „tolažiti moža, mu svetovati, ter mu življenje sladiti“. (Glej ta pogovor!)

Tako vidimo, da pedagogi podajajo eden drugemu roko. Česar ni eden določno povedal ali le memo gredé omenil, to je določil in razložil bolj temeljito drugi.

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Iz Vojnika.** Celjsko učiteljsko društvo je imelo dné 2. januarja 1879 svojo prvo letno zborovanje v prostorih mestne dekliške šole. Navzočih je bilo 23 udov. Zapisnik (slov. in nem.) zadnjega zborovanja se prečita ter sprejme. G. predsednik omeni dopisa avst. uradniškega društva (Beamten-Verein), kateri dopis pozivlje učitelje, stopiti k temu vzajemnemu zavarovalnemu društvu za življenje, in da se je vodstvu prva številka mesečnega časnika »Pädagogium«, ureduje dr. F. Dittes, v ta namen doposlala, da jo č. č. udje pregledajo, in če jim dopada, tudi naročé. Na to je prišlo na versto tajnikovo letno poročilo (slov. in nem.). Iz tega posnamemo sledeče:

Društveno vodstvo si usoja poročati s kratko p. i. članovom o društvenem delovanju, ter jih osvedočiti, da si je društvo prizadevalo napredovati vsestransko po svojih pravilih, in dosežati svoj namen. Število obravnjav in predavanj dovolj kaže, da je bilo društvo delavno in da se je svoje naloge zavedalo.

Važnejši govori, obravnave in predavanja so bili:

- 1) Pripomočki in sredstva za nazorni nauk (poročeval g. Bobisut).
- 2) Izlet z učenci v presto naravo, g. Lopan.
- 3) O slovenskejši slovnici — obravnava v narodnej šoli — g. Jarc.
- 4) Množenje z decimali — g. Miklavc.
- 5) O oblikoslovju v ljudskejši šoli — g. Miklavc.
- 6) Regionalna razstava v Celji — g. Bobisut.
- 7) Praktični izgledi iz logike — g. Miklavc.
- 8) Luknjičavost — g. Bobisut.
- 9) Pogosta menjava šolskih knjig — g. Bobisut.

Med temi 13. govori je bilo 5 slovenskih in 8 nemških.

Važnejši sklepi so bili:

1. a) Število slovenskih predavanj, obravnjav in govorov naj bo enako unim v nemškem jeziku.

b) Zapisnik naj se piše v obeh jezicih.

c) Poročila in naznanila se imajo naznanjati v slovenskih in nemških časopisih.

d) Nauk v petji naj ne bo samo nemški, ampak tudi slovenske pesmi naj se pojó. (Nsv. g. Jarc.)

2. Začenjajo naj se mesečni shodi vsakokrat s petjem. (Nsv. g. Blümel.)

3. Okrajnemu šol. svetu se ima na njegovo tirjanje poslati: